

Ιστορία του Αραβοϊσλαμικού Πολιτισμού

Ενότητα 5: Τουρκικός Εθνικισμός

Δημήτριος Σταματόπουλος

Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Επανάσταση των Νεοτούρκων

Η Πρώτη συνταγματική περίοδος

(Birinci Meşrûtiyyet Devri):

- Ήταν η περίοδος συνταγματικής μοναρχίας από τη δημοσίευση του **Kanûn-i Esâsî** («**Βασικός νόμος**» στα **οθωμανικά**), δηλαδή του πρώτου οθωμανικού συντάγματος, που συντάχθηκε από μέλη της ομάδας των Νέων Οθωμανών (και ιδιαίτερα από τον τότε μεγάλο βεζίρη Ahmed Şefik Midhat Paşa).
- Ετέθη σε ισχύ στις 23 Δεκεμβρίου 1876.
- Η πρώτη συνταγματική περίοδος έληξε στις 13 Φεβρουαρίου 1878 με την αναστολή της ισχύος του συντάγματος και της διάλυσης του οθωμανικού Κοινοβουλίου (που αποτελούνταν από το Meclis-i Mebusan, δηλαδή το κανονικό Κοινοβούλιο και το Heyet-i Ayan, δηλαδή τη διορισμένη από τον σουλτάνο Γερουσία), από τον νέο σουλτάνο Abdülhamid II (1876-1908).

Η Δεύτερη συνταγματική περίοδος [1]

(İkinci Meşrûtiyyet Devri):

- Αρχίζει με την Επανάσταση των Νεοτούρκων το 1908, αμέσως μετά από την οποία ο σουλτάνος Abdülhamid II αναγκάζεται να αποκαταστήσει τη συνταγματική μοναρχία και να επαναφέρει σε ισχύ το Σύνταγμα του 1876, μέχρι το 1920, όταν ο βασικός πυρήνας του Νεοτουρκικού κινήματος, η **Επιτροπή για την Ένωση και την Πρόοδο** (İttihad ve Terakki Cemiyeti, η ίδρυση της οποίας έγινε το 1889 στο Παρίσι από ομάδα στρατιωτικών γιατρών, αντιπολιτευόμενων τον Abdülhamid II) οδηγείται στην οριστική διάλυση.

Η Δεύτερη συνταγματική περίοδος [2]

Διακρίνεται σε 4 φάσεις:

1η φάση: από την Επανάσταση των Νεοτούρκων (23 Ιουλίου 1908) έως την έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων (5 Αυγούστου 1912).

- το Γεγονός της 31ης Μαρτίου 1909 (13 Απριλίου 1909): αποτυχία χαμιδιανού αντιπραξικοπήματος σε συμμαχία με φανατικούς μουσουλμάνους ουλεμάδες.

2η φάση: από το τέλος των Βαλκανικών Πολέμων (1913) έως την άνοδο στην εξουσία της τριανδρίας των Mehmed Talat Paşa, υπουργού εσωτερικών, του Enver Paşa, υπουργού πολέμου, and Cemal Paşa, υπουργού ναυτικού, με τις εκλογές του 1914.

- πραξικόπημα 23ης Ιανουαρίου 1913: πραξικόπημα Enver Paşa, λόγω αποτυχίας στους Βαλκανικούς πολέμους.

Η Δεύτερη συνταγματική περίοδος [3]

3η φάση: από την άνοδο της τριανδρίας μέχρι την ήττα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο (13 Οκτωβρίου 1918).

- 2 Νοεμβρίου 1918 η τριανδρία εγκαταλείπει την Κωνσταντινούπολη.

4η φάση: από την ήττα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας μέχρι το οριστικό κλείσιμο του οθωμανικού κοινοβουλίου από τον σουλτάνο Mehmed VI Vahdeddin, κάτω από την πίεση των Συμμάχων που έχουν καταλάβει την οθωμανική πρωτεύουσα.

- Δεκέμβριος 1919: οι τελευταίες εκλογές της Δεύτερης Συνταγματικής Περιόδου που έστειλαν στο οθωμανικό κοινοβούλιο 140 βουλευτές.

Σημαντικές χρονολογίες

- **Ιούλιος 1908 κ.ε:** πάλη μεταξύ Σουλτάνου που τον στήριζαν οι συντηρητικοί, ανώτερων γραφειοκρατών που τους στήριζαν οι Φιλελεύθεροι και της Επιτροπής.
- **Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1908:** η «Επιτροπή» κερδίζει τις εκλογές.
- **Φεβρουάριος 1909:** προσπάθεια του αγγλόφιλου Μ. Βεζίρη Μεχμέτ Κιαμήλ πασά με στόχο να συντρίψει την δύναμη των Ενωτικών, βασικά στις τάξεις των νεαρών αξιωματικών του στρατού. Στις 13 Φεβρουαρίου όμως χάνει τη μάχη στο Κοινοβούλιο το οποίο το ελέγχουν οι Ενωτικοί και πέφτει η κυβέρνησή του.

Οι Φιλελεύθεροι και Αγγλική πρεσβεία [1]

- είδαν το γεγονός αυτό ως επικίνδυνο. Τους επόμενους δύο μήνες οι **αντι-Ενωτικές Δυνάμεις** συνασπίστηκαν για να ρίξουν την «Επιτροπή» με αποκορύφωμα την εξέγερση της Φρουράς της Κωνσταντινούπολης στις 13 Απριλίου 1909 (γνωστό στην τουρκική ιστορία ως **«περιστατικό της 31ης Μαρτίου»** με το παλαιό ημερολόγιο) **στην οποία είχαν παρεισφρήσει και σοφτάδες που ήθελαν την επιστροφή στο νόμο της Σάρια και την εγκατάλειψη του Συντάγματος.** Παράλληλα είχε δημιουργηθεί και η **«Μωαμεθανική Ένωση»** με τα ίδια αιτήματα και επιρροή στα αμόρφωτα στρώματα του τούρκων στρατιωτών και στρέφονταν εναντίον των **«άθεων» Ενωτικών.**

Οι Φιλελεύθεροι και Αγγλική πρεσβεία [2]

- Εκμετάλλευση της θρησκείας από τις δυνάμεις του εκσυγχρονισμού.
- Οι αντι-ενωτικοί προσπάθησαν να προκαλέσουν αγγλο-γαλλική επέμβαση εναντίον της «**Επιτροπής**» όμως οι λεπτές ισορροπίες μεταξύ της Τριπλής Συμμαχίας των κεντρικών αυτοκρατοριών και της Entente.
- Έτσι το Τρίτο Σώμα στρατού της Μακεδονίας πήγε στην Πόλη και συνέτριψε το κίνημα.

Τουρκικός εθνικισμός [1]

Συγκροτείται με βάση δύο μοντέλα μετά το 1922:

A. το «Ανατολικό»: όχι με βάση όμως την Ισλαμική Ανατολή αλλά την αντιμετώπιση του Δυτικού Ιμπεριαλισμού από την Ρωσία: συνέπεια η αντικατάσταση του χαλιφάτου από ένα καθεστώς βασισμένο στην λαϊκή κυριαρχία. Όχι πάντως κομμουνιστές, αλλά πατριώτες.

B. το «Δυτικό»: Σουλτανάτο ελεγχόμενο από συνταγματικό καθεστώς με πρότυπο την πρώτη φάση του Νεοτουρκικού κινήματος.

Τουρκικός εθνικισμός [2]

Ο Ισλαμικός πάντως χαρακτήρας ήταν κοινός και στους δύο, αν και εκκοσμικευμένος για αυτό και είχαν την υποστήριξη του ισλαμικού ιερατείου.

- Ο Κεμάλ ενήργεσε συνθετικά αποδεχόμενος.
 - a. τα ριζοσπαστικά προγράμματα των Ανατολικών, χωρίς όμως τις μπολσεβικικές προεκτάσεις τους.
 - b. τον συνταγματικό φιλελευθερισμό των Δυτικών, χωρίς όμως τον Σουλτάνο.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ